

Рецензія

доктора педагогічних наук, професора Олефіренко Надії Василівни
на дисертацію **Черненко Анастасії Володимирівни** на тему:

**«Формування інформаційно-цифрової компетентності
майбутніх учителів іноземних мов в освітньому процесі закладів вищої
педагогічної освіти»**, подану
на здобуття наукового ступеня доктора філософії
зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки

Актуальність дисертаційної роботи. Високий рівень технологізації професійної педагогічної діяльності, суттєве зростання функціональних можливостей сучасних електронних освітніх ресурсів, а також стрімкий розвиток інформаційно-комунікаційних технологій цілком природно значним чином впливають на систему як середньої, так і вищої освіти, змушують освітян швидкими темпами опановувати нові уміння й навички. В цих умовах підвищуються вимоги до рівня підготовки випускника педагогічного університету, який є носієм цифрових змін, що відбуватимуться у закладах середньої освіти. Особливої значимості уміння ефективно працювати з інформацією та сучасними цифровими технологіями набувають для вчителів іноземної мови, які закладають у школярів підґрунтя для практичного оволодіння іноземною мовою, для формування іншомовної комунікативної компетенції як в онлайн-середовищах, так і при спілкуванні наживо. Аналіз наукових праць та нормативних документів, що безпосередньо стосуються теми дисертації, уможливив висновок про наявність певного кола досліджень, у яких розкрито окремі аспекти підготовки майбутніх учителів іноземних мов, а також про потребу вирішення виявлених автором суперечностей шляхом наукового обґрунтування й експериментальної перевірки впливу визначених автором педагогічних умов на формування інформаційно-цифрової компетентності майбутніх учителів іноземних мов в освітньому процесі закладів вищої педагогічної освіти. Отже, можна стверджувати, що дисертаційна робота Черненко Анастасії Володимирівни є актуальним і своєчасним дослідженням.

Зв'язок роботи з науковими планами, темами. Рецензоване наукове дослідження є складовою частиною комплексних програм науково-дослідних робіт двох кафедр, а саме кафедри освітології та інноваційної педагогіки

«Підвищення ефективності педагогічного процесу в середніх загальноосвітніх і вищих навчальних закладах», кафедри теорії і практики англійської мови «Актуальні проблеми лінгвістики, літературознавства, методики викладання англійської мови в навчальних закладах» Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди. Тема дисертації була затверджена Вченою радою Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди (протокол № 8 від 18 грудня 2018 р.)

Наукова новизна одержаних результатів. Наукові положення, сформульовані у дисертації, зумовлені теоретичними положеннями, які покладені в основу дослідження, підтверджуються його результатами, найбільш вагомими вважаємо такі: науково обґрунтовано й експериментально перевірено педагогічні умови формування інформаційно-цифрової компетентності майбутніх учителів іноземних мов в освітньому процесі закладів вищої педагогічної освіти; визначено поняття «інформаційно-цифрова компетентність майбутніх учителів іноземних мов»; з'ясовано та схарактеризовано сутність і зміст базових понять дослідження задля визначення змісту провідного поняття «інформаційно-цифрова компетентність».

Практична значущість роботи. Результати досліджень можуть бути використані в освітньому процесі зі студентами-бакалаврами за спеціальністю 014 «Середня освіта», 035 «Філологія».

Ступінь обґрунтованості та достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Наукові положення дисертаційної роботи достатньо обґрунтовані й відображені у висновках. Найбільш суттєві результати обґрунтовані експериментальними даними, відповідають меті та завданням роботи, висвітлені в опублікованих працях. Ступінь вірогідності отриманих результатів забезпечується достатньою тривалістю та кількістю експериментальних досліджень, використанням статистичних методів. Значний обсяг опрацьованих джерел також забезпечує високий рівень обґрунтованості та достовірності викладених наукових положень та висновків. Результати дослідження пройшли широку апробацію,

зокрема під час виступів на міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях у Моррісвілі, Кропивницькому, Харкові.

Характеристика основних положень роботи. Обґрунтованою й логічною є структура дисертації, яка представлена вступом, трьома розділами, висновками до розділів, ґрунтовними загальними висновками, списком використаних джерел, додатками, що відповідає вимогам до дисертаційних робіт на здобуття наукового ступеня доктора філософії.

У першому розділі дисертації авторкою ґрунтовно розкрито зміст понять «компетентність», «ключові компетентності», «інформаційна компетентність», «інформаційне суспільство», «цифрова компетентність», висвітлено особливості реалізації компетентнісного підходу в освіті. На основі аналізу сучасних наукових досліджень, виокремлено та висвітлено зміст компонентів інформаційно-цифрової компетентності, які представляють особливу значимість саме для учителів іноземних мов: інформаційної, цифрової та комунікативної. Заслужують на увагу визначені Черненко А.В. специфічні риси освітнього процесу майбутніх учителів іноземних мов в закладах вищої педагогічної освіти, які полягають у специфіці провідної мети навчання іноземних мов; в особливостях мовної і мовленнєвої діяльності у галузі іноземних мов; в особливостях впровадження сучасних цифрових технологій в контексті опанування іноземних мов; а також в комунікативній діяльності майбутніх учителів іноземних мов та різноманітті засобів інформаційно-комунікаційних технологій.

У другому розділі дисертації авторка розкрила й обґрунтувала педагогічні умови – 1) забезпечення процесу підвищення цифрової грамотності майбутніх учителів іноземних мов з урахуванням дистанційного навчання, 2) набуття майбутніми вчителями іноземних мов досвіду використання цифрових освітніх ресурсів під час онлайн навчання. Кожну з умов достатньо повно висвітлено, конкретизовано приклади цифрових технологій для їх реалізації.

Важливими для практичного впровадження обґрунтованих педагогічних умов є результати експериментальної роботи, зафіксовані автором дисертації у

третьому розділі. Дослідно-експериментальною роботою охоплено студентів двох факультетів Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди - факультету іноземної філології та українського мовно-літературного факультету імені Г.Ф. Квітки-Основ'яненка. Всього в експерименті взяли участь 130 здобувачів. Слід відмітити детально розроблений і вдало проведений експеримент, зокрема формувальний етап, у межах якого логічно простежується зв'язок теоретичних ідей зі способами їх практичної реалізації. Упровадження першої педагогічної умови відбувалося в експериментальній групі при викладанні дисциплін «Практикум з іноземної мови з методикою навчання», «Методика навчання англійської мови» шляхом впровадження сучасних вітчизняних освітніх міні-курсів, так званих цифрових «освітніх серіалів». Зазначені міні-курси є загальнодоступними, розміщеними на національній онлайн-платформі з цифрової грамотності та є зручним засобом для формування інформаційно-цифрової компетентності. Імпонує, що в роботі представлені не тільки зміст міні-курсів, сертифікати студентів, але й їх реальні враження й думка щодо доцільності використання таких засобів в процесі фахової підготовки. Упровадження другої умови відбувалося в процесі вивчення дисциплін «Англійська мова у ситуаціях професійного спілкування», «Інтенсивний тренінг до складання мовних тестів». Вважаємо доречним, що у роботі подано конкретні приклади та результати виконання завдань, які майбутні учителі іноземних мов реалізовували на всіх етапах експерименту з різними цифровими технологіями (Kahoot, Quizlet, LearningApps, Canva, Prezi). Аналіз кількісних даних щодо динаміки зростання інформаційно-цифрової компетентності за кожним із виокремлених авторкою показників протягом всіх етапів експериментального дослідження дав змогу дійти висновків стосовно ефективності запропонованих педагогічних умов.

Отже, вважаємо положення та результати представленого дисертаційного дослідження обґрунтованими, теоретично та методологічно виваженими. Матеріали дослідження доцільно використовувати у процесі розробки й апробації освітньо-професійних і освітньо-наукових програм підготовки майбутніх учителів іноземної мови на бакалаврському й магістерському рівнях

вищої освіти, при підготовці наукових статей, написанні навчальних посібників, рекомендацій і підручників.

Основні положення та висновки дисертаційної роботи мають вагомое теоретичне і практичне значення, що підтверджується довідками про впровадження результатів наукових досліджень.

Публікації автора (кількістю 13 публікацій, з яких 6 опубліковано у фахових та виданнях, що входять до наукометричних баз даних) відбивають основний зміст дисертації і засвідчують ґрунтовний підхід дисертантки до дослідження психологічних і педагогічних аспектів проблеми.

На підставі викладеного можна констатувати, що теоретична та практична складова дисертаційної роботи Черненко Анастасії Володимирівни виконана на достатньому науковому рівні, є самостійною науковою працею, яка за своїм змістом, рівнем новизни і практичним значенням одержаних результатів відповідає вимогам «Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 6 березня 2019 р. № 167. Тому дисертація на тему «Формування інформаційно-цифрової компетентності майбутніх учителів іноземних мов в освітньому процесі закладів вищої педагогічної освіти» може бути рекомендована до захисту в одноразовій спеціалізованій раді за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки.

Рецензент
доктор педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри інформатики
Харківського національного педагогічного
університету імені Г.С.Сковороди

Олефіренко Н.В.

На електронний документ накладено: 1 (Один) підписи чи печатки:
На момент друку копії, підписи чи печатки перевірено:
Програмний комплекс: eSign v. 2.3.0;
Засіб кваліфікованого електронного підпису чи печатки: ІТТ Користувач ЦСК-1
Експертний висновок: №05/02/02-1424 від 05.04.2016;
Цілісність даних: не порушена;

Підпис № 1 (реквізити підписувача та дані сертифіката)
Підписувач: ОЛЕФІРЕНКО НАДІЯ ВАСИЛІВНА 2742200887;
Належність до Юридичної особи: ФІЗИЧНА ОСОБА;
Код юридичної особи в ЄДР: 2742200887;
Серійний номер кваліфікованого сертифіката: 248197DDFAB977E504000000876EC900DD4EFA03;
Видавець кваліфікованого сертифіката: АЦСК АТ КБ «ПРИВАТБАНК»;
Тип носія особистого ключа: Незахищений;
Тип підпису: Удосконалений;
Сертифікат: Кваліфікований;
Час та дата підпису: 20:56 08.03.2023;
Чинний на момент підпису. Підтверджено позначкою часу для підпису від АЦСК (кваліфікованого надавача електронних довірчих послуг)